

Nachten met Madelon

Gilbert Keyzer

© Gilbert Keyzer

Alle gebeurtenissen en personen in deze novelle zijn
verzonnen.

1

Alle zeven nachten van mijn diensten had ik het zwaar.

Ik moest mezelf, al kort na middennacht, vrijwel voortdurend dwingen om geconcentreerd te blijven werken. Omstreeks een uur oftwee zat ik vaak te knikkebollen. Als ik dan, na gapen, rekken en strekken, voor de zoveelste keer mijn patiënten langsliep, wankelde ik duizelig van slaapzucht de bedden langs, achter de lichtkegel van mijn zaklampje aan. Ik wist me geen raad met mezelf. Ik kreeg maagzuurbranden, hartkloppingen en de schijterij van liters zwarte koffie. Ik probeerde te lezen, tijdens momenten van rust. Daar kwam zo weinig van terecht, dat ik mijn boeken al gauw thuisliet. De letters dansten van de bladzijden af. Om wakker te blijven, drukte ik mijn nagels in mijn handpalmen.

Je kon het beter flink druk hebben, dan ging de tijd zoveel sneller, dan rende je voor je uitputting uit. Meestal was het ofte rustig, ofte druk. Heel af en toe, als het erg rustig was, konden we om de beurt een uurtje slapen, op een bank in een van de conversatiekamertjes of op een leeg bed in een eenpersoons of tweepersoonskamer. Zeven lange nachten, van elf uur 's avonds tot tegen achten 's morgens. Vaak werd het een stuk later, als er tijdens je ochtendronde complicaties ontstonden, zoals acute opnames en plots overleden patiënten. Niemand noteerde die extra werktijd. En als ik dan eenmaal, dankzij slaapmedicatie, enigszins aan dat onnatuurlijke ritme gewend was, braken na zeven nachten vier vrije dagen aan, waar ik niets aan had,

omdat ik het nachtleven moest ontwennen. 's Middags om drie uur viel ik in slaap, waar familie en vrienden bij zaten. 's Nachts, omstreeks dezelfde tijd, dwaalde ik klaarwakker door mijn flat. Ik schrok van mijn spiegelbeeld. Ik zag eruit als een zombie. Paarse wallen onder mijn ogen. Een grauwe huidskleur, alsof mijn gezicht van katoen was gemaakt. Ik was jaloers op collega's, die met gemak tijdens hun dienst wakker bleven en geen moeite hadden om overdag te slapen, zonder dat ze allerlei troep slikten.

Nachtdiensten waren verplicht. Eens in de vijf of zes weken stond er zeven keer Nachter je naam op de dienstlijst.

Ik had erover gedacht om in een ander ziekenhuis te gaan werken en dan alleen overdag en 's avonds. De kans op zo'n arbeidsovereenkomst was klein. Bovendien zou ik een groot deel van mijn onregelmatigheidstoeslag missen.

Voor mij was het een week lang een schaduwleven. Een bestaan dat me ondersteboven gooide en binnenstenbuiten trok.

Een koude, motregenrijke novemberavond. Ik kreeg met veel moeite mijn brommer op gang en reed langzaam naar het oude ziekenhuis, over glimmend asfalt en door plassen heen, slippend over herfstbladeren en vroeg me af of het morgenochtend, als ik huiswaarts zou rijden, nog steeds donker zou zijn. Vreemd dat ik dat niet meer wist. Ik had al tientallen weken nachtdienst achter de rug, in alle jaargetijden.

Niet vergeten om strips slaaptabletten achterover te drukken, prentte ik mezelf in. Anders lig ik om twaalf uur

morgenmiddag nog steeds naar het plafond te kijken. Ik voelde me, als ik die troep had geslikt, na het ontwaken 's middags om een uur of vier, alsof ik onder een kaasstolp leefde. Bijna iedere avond rookte ik een fikse joint. De eerste uren 's nachts bevonden mijn collega's en patiënten zich in een andere wereld, waar ik af en toe om moest grinniken en waar het leven in een ander tempo scheen te verlopen. Het duurde meestal tot aan de ochtend voordat al die rotzooi je lichaam uit was en ik weer helemaal helder werd, totdat je thuis weer naar die pillen greep.

Wie zou het nachthoofd zijn? Als je blijft niet gekke Greta. Met de anderen kon ik het goed vinden. Greta kwam uit een allang vervlogen verleden. Op parterre en de kinder- en kraam waren ze bang voor haar. Als ze daar het kantoortje binnen kwam, sprongen ze nog net niet in de houding en kwam er altijd wel iemand van de nachtploeg overeind om haar koffie aan te bieden. Als we druk op de zalen bezig was, eiste ze dat we het werk onderbrak om haar te woord te staan. Ik had het verdomd om voor haar mijn patiënten in de steek te laten. Knallende ruzie was het gevolg. Het was me gelukt om beleefd te blijven, doordat ik mijn woede achter sarcasme had verborgen. Dat sarcasme herkende ze niet. Ik hield m'n smoel in de plooi.

'Als ik je roep, heb je te komen, jongeman!' 'Ja zuster, nee zuster, u bent de oudste, de hoogste in rang, maar ik kan er niet aan beginnen. U moet wachten, ook al bent u nog zo belangrijk. M'n patiënten gaan voor.'

Wij negeerden elkaar sindsdien zoveel mogelijk. Ik wist dat ze overal kwalijke verhalen over me hield.

Tot bij de directrice, waarmee ze bevriend was.

Nachtdienst met Miep. Dat maakte veel goed. Wij konden prima met elkaar opschieten. Ik keek tegen haar op. Ze was een ervarener verpleegkundige dan ik. Herkende complicaties sneller. Organiseerde haar werk efficiënter. Ging handiger met patiënten om. Wist precies wanneer ze nou wel of niet de dienstdoende arts uit bed moest bellen. Miep zat dan ook al bijna vijftien jaar in het vak. Zij sliep wanneer ze dat wilde en bleef met gemak wakker tijdens haar nachtdiensten. Ik parkeerde de brommer zo dicht mogelijk tegen mijn favoriete lantaarnpaal, schakelde het motortje uit en sjoerde een kettingslot om de paal en door het voorwiel heen. Mijn schoenen en broekspijpen waren klatsnat.

Het motregende niet meer.

Uit een van de zadeltassen trok ik een plastic tasje tevoorschijn. Vanuit het duister dwarrelden, na een windvlaag, gele herfstblaadjes tussen boomtakken door. Ik veegde ze van mijn hoofd en jasschouders, stak het trottoir over en beklom de stenen traptreden naar de voordeur van het hoogbejaarde ziekenhuis.

Ik bekeek de door straatlantaarns beschenen, verweerde gevel, het smeedijzeren hekwerk van de balkonnetjes, waar roestige traansporen onder vandaan kwamen, die over het beton heen waren gestroomd. De regenpijp was gescheurd. Water stroomde over de bakstenen naast de voordeur. Het pand was incontinent geworden. Over een paar weken bestaat dit niet meer, mijmerde ik. Het gebouw, waar tienduizenden hadden geleden en waren gestorven, huilt, lijdt al jaren aan slopende kwalen

en is nu zelf stervende. Als je al die overledenen erin zou opstapelen, kwam je ruimte tekort.

Er zou een vlakke vol puin van overblijven. De wortels van een rotte kies.

De komende sloop verbaasde me, omdat het pand, alhoewel ruim negentig jaar oud, nog bruikbaar kon zijn voor meerdere bestemmingen. Voor omvorming tot een nieuw ziekenhuis was het te klein. Zo werden bijvoorbeeld operatiepatiënten op tweehoog dwars door de kleedkamer van de chirurgen en het operatiepersoneel gereden. Ooit vertelde mij een patiënt het idee te hebben, een bordeel binnen te zijn gebracht, met al die dames en heren in ondergoed.

Men zou er, zo overwoog ik, een onderwijsinstelling of politiebureau in kunnen huisvesten. Studenten wellicht. Daklozen eventueel. Een nieuwe verwarmingsketel, dubbel glas, renovatie van de gevels, nieuwe dakgoten, nieuwe waterleidingen.

Als je een warmwaterkraan opendraaide, gierden die leidingen alsof er spoken achter de muren zaten. Met linnen omwonden elektriciteitsdraden puilden vanachter gescheurde stopcontacten. Enkele keren per maand sprongen de stoppen uit de meterkast, vonkenregens verspreidend. Onbegrijpelijk dat de boel nog niet was afgebrand.

Toch kon ik me niet voorstellen, dat sloop en nieuwbouw goedkoper zouden uitvallen.

Mijn ongeloof was gebaseerd op ongenoegen, op de angst voor verandering. Ik had geen verstand van vastgoedfinanciering en gebouwenonderhoud.

Het zou mijn laatste nachtdienst op deze locatie worden. Vier dagen na mijn laatste nacht zouden de patiënten

verhuizen. Daarna zouden sloopkogels het pand tot puin beuken.

In dit ziekenhuis was ik, ruim vijf jaar geleden, aan mijn opleiding begonnen. Na het behalen van mijn diploma, had ik er de voorkeur aan gegeven er te blijven werken, terwijl ik wist dat de uitoefening van mijn beroep in grotere ziekenhuizen vaktechnisch gezien veel interessanter zou zijn.

Ik was aan mijn collega's en aan het gebouw gehecht geraakt. Ik had veel meegemaakt met patiënten en collega's.

Drama's, humor, gebeurtenissen zo bizar, dat ze nauwelijks meer na te vertellen waren, omdat iedereen die niet met deze wereld bekend was, dacht dat je ze had verzonnen. Het was een kleine wereld, hard en af en toe zakelijk. We keken naar elkaar om. Je kon vaak voor hulp bij elkaar terecht. Sommige artsen maakten spontaan ruimte voor je tijdens hun spreekuren.

Als je in de woonbarak op het ziekenhuisterrein ziek op je kamertje lag, kwam er altijd wel een hoofdzuster of hoofdbroeder langs om te kijken hoe het ging en om je eventueel weer aan het werk te praten.

Een paradijsje was het bepaald niet.

Als leerling liep je de kans op je lazer te krijgen en zelfs te worden uitgescholden door artsen en gediplomeerden, als je iets fout had gedaan, vaak in het bijzijn van patiënten. Sommige verpleegsters gedroegen zich als hellevegen tegenover leerlingen. O heilige speld.

Ik wist me tijdens mijn opleiding in te houden, telkens als ik weer eens door zo'n bitch op m'n nummer werd

gezet. Na mijn diplomering werd ik weerbaarder en bijdehanter.

Patiënten en verpleegkundigen leerden elkaar af en toe ook privé kennen. Ik was zelfs aanwezig geweest op het huwelijksfeest van een zakenman, die met een van de verpleegsters was getrouwd.

Ik zocht al jaren naar een jonge, schatrijke patiënte die, na mijn vakkundige verzorging met me zou trouwen.

Het merendeel van het personeel keek enorm tegen de komende verhuizing op.

We zouden in een nieuwbouwvleugel van een ziekenhuis in een aangrenzende gemeente terecht komen, midden in een winderige polder. We hadden er kortgeleden een rondleiding gekregen. Het zei ons niets. Lege gangen, kamers met hydraulisch bedienbare bedden. Stofrollen die over vinylvloeren dreven.

De geur van vloerlijm en siliconenkit. Geen kroeg te bekennen in de buurt. Flatgebouwen, waar de wind tussendoor loeide en paviljoens aan de overkant van de weg, waarin verpleeghuisbewoners wegkwijnden. Op de patiëntenafdelingen van de oude vleugels werden we door onze toekomstige collega's genegeerd. Het zag er zo mogelijk nog armoediger uit dan bij ons. Zou het jaloezie zijn geweest, dat ze met ons niets te maken wilden hebben?

Er waren meer ruzietjes, irritaties en ziekmeldingen op onze afdelingen dan gewoonlijk. We leken gezamenlijk in de rouw. Enkele collega's verdwenen naar banen in andere ziekenhuizen. Een afscheidsfeestje kregen ze niet aangeboden. Daar was geen geld voor. Een oudere verpleegster, die nooit een dag ziek was geweest en

vanwege haar leeftijd niet mee mocht naar het nieuwe pand, sprong op een avond van het dak van haar flat. Miep en ik en twee of drie collega's zijn naar de crematie geweest.

Zij bleek zo geïsoleerd te hebben geleefd, dat er verder alleen een ambtenaar verscheen. Niet meer bleef er van haar achter dan een naam op verouderde dienstlijsten.

Druipend duwde ik de voordeur naar binnen. Ik dacht Bram, de avondportier, in zijn loge aan te treffen, maar zag een wantrouwend kijkende man in uniform zitten.

De dranger dwong de deur weer terug.

Ik groette, waarop hij als de bliksem het hok uitkwam, voor me ging staan, zijn kin omhoogstak en me vroeg wat ik hier kwam doen.

'Ik werk hier. Ik heb nachtdienst op eenhoog. Waar is Bram?'

'Ik ken geen Bram.'

Hij gluurde me aan, alsof hij met een inbreker te maken had. Wellicht is het een wegens incompetentie ontslagen agent, vermoedde ik. Die zat zich stierlijk te vervelen en grijpt iedere kans aan om zich tegenover zichzelf te bewijzen.

Ik stelde me voor, zonder mijn hand uit te steken. Hij wilde dat ik bleef wachten, ging zijn loge in en belde het nachthoofd. Greta nam niet op.

Hij keek me van achter het schuifglas aan alsof hij erover dacht de politie te bellen.

'Belt u mijn afdeling dan! Chirurgie éénhoog!'

Hij zuchtte geërgerd.

‘Blijft daar staan, dan bel ik wel weer.’

‘Als het niet al te veel moeite is.’

Ik ging op de trap treden naar de hal zitten. Om mijn schoenen heen ontstonden plasjes.

Hij kreeg Miep al snel aan de lijn.

‘Goedenavond mevrouw. Werkt een zekere Andreas bij u op de afdeling?... Ja? Wat zegt u nou? Moet ik hem fouilleren?

O, een grapje.’ Hij smet de hoorn op de haak. ‘U mag doorlopen!’ riep hij vanuit zijn hok. ‘Met dank voor de service!’

Ik verwachtte dat hij me terug zou roepen of iets zou schreeuwen als: graag gedaan!

Hij liet me met rust.

Het zal met m’n gezicht te maken hebben, vermoedde ik. Regelmatig probeerden junks naar binnen te sluipen, op zoek naar geld en juwelen van patiënten en opiaten. Je hoefde maar een raam op parterre openkier te laten staan en het was raak. Ik stak een slecht verlichte hal over en haastte me in soppende schoenen de trappen op die om de liftkoker heen liepen.

De garderobekamer was verlaten.

Ik trok schoenen, broek en sokken uit. De schoenen goot ik leeg in de wastafel en zette ik schuin tegen een radiator van de centrale verwarming aan. Broek en sokken hing ik over de radiator heen. Mijn jas hing ik aan een knaapje in de doucheruimte. Ik opende mijn locker. Mijn uniform was slechts een avonddienst gebruikt. Ik trok het aan. Mijn blote voeten schoof ik in slippers. Ik keek in de spiegel. Een grauwe kop, met een baard van een dag of vier. Niet iemand die ik aan mijn ziekenhuisbed zou willen zien. Een schril contrast met

de blinkende speld op mijn jasje. Ik kon me de reactie van die portier voorstellen.

Ik keek in mijn tasje. Op de een of andere manier was er regenwater mijn broodzakje ingelopen. Mijn maaltijd was veranderd in grijze brei. Ik wierp de boel in de afvallemmer.

De gangen links en rechts van de A-kant en de B-kant, waaraan patiëntenkamers lagen, baadden in veelbelovende duisternis. Misschien wel een heel rustige week, met veel lege kamers, omdat we gingen verhuizen. Het was officieel een chirurgische afdeling, maar er lagen altijd wel enkele patiënten van de internisten, urologen en gynaecologen.

Spelletjes spelen, ouwehoeren en grappen maken met Miep. Nachthoofd en leerling-verpleegkundigen in de maling nemen. Als het kon om beurten een siësta houden. Zo kwam de tijd wel om.

Ik liep dan wel de kans om op parterre of op de kinder-en kraam op de tweede verdieping te worden ingezet. Gebruikte geboortekamers soppen, die eruitzagen alsof er vee in was geslacht. Baby's de fles proberen te geven, die het verdomden om te drinken. Huilende moeders, hun tepelkloven insmerend.

Ik sloop naar het kantoortje. Om de hoek glurend, zag ik de forse gestalte van Miep, achter de lichtkegel van een

bureaulamp, in wit broekpak gestoken.

Achteroverleunend in een bureaustoel, las zij in een rode map. Sigarettenrook steeg op langs haar gezicht.

Ik trok me naar de daarnaast gelegen koffiekamer terug en begon klagelijk te steunen, waarna ik met

bevende oude mannenstem om hulp begon te roepen.

‘Kom nou toch hierheen, Andreas. Ik heb geen tijd voor die flauwekul van je!’

Ik liep het kantoortje binnen.

Ze keek boos langs me heen. ‘Je bent behoorlijk te laat!’

‘Ik kreeg mijn brommer niet aan de praat. Vette plug.’

‘Pardon?’

‘Ik bedoelde de bougie.’

‘Geen idee wat dat is.’

Ik ging tegenover haar zitten. Miep begon te snuiven.

‘Je ruikt naar hasj’, bitste ze. ‘Hou toch eens op met die troep. Het is volgens mij helemaal niet zo ongevaarlijk als je beweert.’ ‘Het is onschadelijk, volgens de laatste onderzoeken.’

‘Onzin, Andreas! Het geeft op den duur psychische klachten. Onbegrepen angsten.

Psychische labiliteit. Lees de artikelen er maar op na!’

Ze wees op een stapeltje medische tijdschriften.

‘Iets zegt mij, onweerstaanbare schoonheid, dat uw humeur niet uitsluitend en wellicht zelfs in het geheel niet bedorven is door mijn late binnenkomst.’

Miep keek me met haar bleekblauwe ogen doordringend aan. ‘We krijgen een leerling. De hele week zo’n jong wicht aan m’n kont. Ene Madelon. Weet je die vorige nog? Die slungel liep achter me aan alsof ie met elastiek aan me vastzat! Zelfs toen ik naar de wc ging!’

Die knul had ik met een plastic emmertje naar de collega’s van parterre gestuurd om het met Dulcolax te laten vullen. Ze hadden hem teruggestuurd met een handvol rubberen infuusflesdoppen.

‘We hebben lege bedden. Dat betekent acute opnames. Met een beginneling, die in de weg zal lopen. Wat moet ik met

haar aan, zeven nachten lang?’

‘Waar is ze dan?’

‘Ze krijgt een rondleiding van gekke Greta.’

‘Als het een mooie meid is, neem ik haar graag van je over.’

‘Daar heb ik over zitten nadenken, Andreas. Ik durf haar eigenlijk niet aan jou over te laten, met die puberale grappen van je.’

‘Een enkele grap! Please? En dan zal ik me voor de rest van de week serieus gedragen!’

Miep aarzelde.

‘Trakteer ik morgenochtend in de kroeg.’

‘Maar dan neem je haar op sleeptouw, de hele week, ook al is ze zo lelijk als de nacht!’

‘Dat beloof ik plechtig, zowaar helpe mij Greta almachtig!’
Ik schonk koffie in.

‘Waar is Bram?’ vroeg ik.

‘Ik hoorde dat hij niet meeverhuist. Ze vinden hem te oud. Hij is met vervroegd pensioen gestuurd.’

‘Dat baantje als portier was alles wat hij had! Hij is weduwnaar, heeft geen kinderen, geen hond. Alleen goudvissen!’

‘Kan de directie niks schelen. Je weet hoe ze zijn.’

Ik ging naast haar op een knie zitten.

‘Wat is de wereld waarin wij leven toch hard en gemeen! Zullen we elkaar omhelzen en samen zachtjes huilen?’

‘Flikker op griezel!’ riep Miep lachend.

‘Ik ben eigenlijk diep in mezelf een heel bang meisje, op zoek naar troost en bescherming. Ik vrees de toekomst.’

‘Jij bent gewoon prettig gestoord, Andreas. Onprettig bedoel ik. Een eenklier eerste klas. Denkerom, een enkele grap met haar! En verder geen gedonder! Anders krijg je

met mij te maken.'

Ik kwam overeind en ging weer tegenover haar zitten.

'Het heeft geen zin om de gevoelens die je voor me koestert te onderdrukken. Vroeg of laat komt het er toch wel uit. Als je maar weet dat ik ervoor opensta. Dat ik ervoor je ben, als je me nodig hebt. Beschouw mij als een warme vriend.'

'Hoe zou jij het vinden, om morgenochtend zonder ballen naar huis te gaan?'

'Ze zijn voor altijd de jouwe. Ik draag ze graag voor je.'

'Als je nou je kop niet houdt, stuur ik m'n vriendin op je af!' Die vriendin kickbokste.

Ik bladerde enkele verpleegmappen door. 'Inderdaad niet veel aan de hand, zo te zien.'

'Er zijn de laatste tijd patiënten opgenomen, die hier helemaal niet thuishoren. Psychiatrie, fake opnames. Troost voor eenzamen. Vijf lege bedden. Er komen geheid acute opnames. Ze waren met z'n tweeën vanavond. Ze kregen een acute, die een paar uur later is overgeplaatst naar het MUZ. Ze hebben geen tijd gehad om het spoelhok op te ruimen.'

'Sterkte ermee.'

'Ik ben de oudste. Ik geef je de opdracht om het spoelhok aan de kant te brengen.'

Ze keek alsof ze het meende.

Ik probeerde tevergeefs een grappig antwoord te verzinnen. We hoorden de liftdeuren.

Grijze Greta, een rijzige, massieve verschijning met bril en bloemkoolkapsel en een jonge vrouw kwamen het kantoor binnen.